

Parlar de Macià/Emília Martínez
Encara me'n recordo/Angel Servet
Les estades de Francesc Macià a
Manresa/Joaquim Aloy. Aloy i
Esparbé, un tàndem per a una
biografia didàctica de Macià.

idees

"Sempre he dit que la base d'un govern ha d'ésser elevar la cultura mitjana del poble i fer els ciutadans forts intel·lectualment i física. A això han de contribuir-hi tres factors: els pares, els mestres i les autoritats." FRANCESC MACIÀ Discurs pronunciat a Manresa el desembre de 1932.

Cinquanta anys de la seva mort

Macià, un polític estimat pel poble

JOAQUIM ALOY

La vida de Macià és tan plena de fets sorprenents i de gestes heroiques que sembla talment una aventura, una aventura amb un objectiu clar i inequívoc: l'alliberament de Catalunya i de les classes populars.

Un fet decisiu

I tanmateix, aquella vida plètòrica de fets viscuts intensament té una primera part radicalment diferent de la resta. És la vida tranquil·la i pacífica del Macià militar, que destinat a la comandància de Lleida, treballa de ple en la seva professió i dedica el temps que li queda a la família, als amics i al camp. Semblava que hauria de continuar sempre així, però al 1905 es produí un fet decisiu que capgirà totalment aquella situació. Uns militars assaltaren i destruïren les instal·lacions de la redacció del setmanari "Cu-Cut!" i "La Veu de Catalunya", molestos per un acudit que publicà el setmanari. Aquell assalt fou considerat un atac a Catalunya i produí una reacció unànime de protesta dels catalans, els quals s'agruparien i formarien la Solidaritat Catalana.

La majoria de militars de tot l'Estat aplaudiren aquella acció dels seus companys d'armes. Però Macià, que s'havia sentit ferit com a català i com a militar, es rebel·là contra l'acció dels assaltants. Tingué la valentia d'oposar-s'hi quan tot l'exèrcit en pes elogiava aquell fet anticalalà. Aquí començarien els primers problemes per a Macià però aquí també començaria a néixer la seva popularitat, de tal manera que al 1906, en celebrar-se eleccions a Corts, els veïns del districte de les Borges Blanques li demanaren que presentés la seva candidatura. Ell acceptà però l'exèrcit no tolerà de cap manera que es presentés en una coalició catalanista i el coaccionà, el castigà i l'obligà a triar. Macià deixà la carrera militar i se'n anà a servir el poble.

Uns electors fidels

Macià sortí elegit diputat en totes les ocasions: 1906, 1910, 1914, 1916, 1918, 1919, 1920 i 1923. La fidelitat que li tenia el seu districte de les Borges Blanques era total. Els altres candidats no sabien què fer perquè el districte es llançava en pes a votar Macià. I aquesta fidelitat era tan incondicional que al 1910, tot i que Macià per diverses raons no féu campanya electoral, els seus electors el tornaren a votar igualment. I al 1916, no només el votaren sense que ell no hagués fet campanya, sinó que com que Macià estava decidit a no tornar al Congrés i, per tant, no volia presentar l'acta de diputat, ni més ni menys que 800 veïns de les Borges Blanques organitzaren un tren cap a Madrid i li anaren a portar l'acta ells mateixos. No es coneix cap cas semblant. Era una demostració de l'afecte que li tenien.

I és que Macià es feia estimar. La seva elegància i simpatia, el seu joc net, la seva honestat, el fet que volgués tractar sempre amb la gent senzilla i humil li comportà el reconeixement de tot un poble

Il·lustració de Miquel Esparbé per al llibre "Qui era Macià?"

Miquel ESPARBÉ

Avui fa cinquanta anys que va morir Francesc Macià, primer president de la Generalitat restaurada a Catalunya. Regió 7 vol retre-li homenatge en reconeixement a la seva rica personalitat amb aquesta i les pàgines següents, tot recordant l'estada a Manresa del que era, i continua essent, afectuosament anomenat l'«Avi».

Alliberament nacional i alliberament social

La base de la doctrina de Macià era la lluita per l'alliberament nacional i la lluita per l'alliberament social. Aquests dos conceptes per ell eren indissociables, no es podien separar. "Si amb les llibertats polítiques de Catalunya no s'hagués de garantir la seva llibertat social, malaquanyada una sola gota de sang que es vessés per ella" havia dit com a síntesi del seu ideari polític. I al Congrés de Diputats, Macià defensà la nacionalitat catalana i la classe obrera en unes intervencions històriques que produïren la irritació de molts diputats castellans, alguns dels quals el volien dur als tribunals.

Macià era un polític lliurat de ple al seu poble i per això, al 1915, quan s'adonà que al Congrés s'hi perdia el temps i que el govern prescindia dels interessos populars, presentà públicament la seva renúncia a l'acta perquè s'estimava més dimitir abans de continuar en aquella

farsa política. Aquest gest li comportà una gran popularitat.

Macià no perdia cap ocasió de fer sentir arreu les seves idees a favor de la sobirania nacional catalana. I tot un grapat de jovent que veia en ell el líder nacionalista que no claudicava se li anava ajuntant. Fou així que Macià creà al 1919 la Federació Democràtica Nacionalista i al 1922 fundà el partit Estat Català, que s'oposava rotundament al nacionalisme folklòric, defensava la plena llibertat de Catalunya i era partidari d'accions directes. L'esperit revolucionari de Macià s'hi veia perfectament reflectit.

Conspirador revolucionari

Durant la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), Macià s'hagué d'exiliar, però no parà ni un moment de conspirar contra el dictador i de treballar per l'alliberament de Catalunya. S'instal·là a París i llançà l'emprestit Pau Claris per recollir diners amb l'objectiu de preparar

accions contra el règim. Anà a la URSS a buscar el suport dels soviètics però tornà decebut i decidí preparar ell mateix una invasió armada per fer fora el règim dictatorial. Donà armes als seus seguidors —eren uns 500—, els intruí i preparà l'aventura de Prats de Molló. Foren descoberts pels gendarmes francesos i se li féu un judici que desvetllà l'interès de tot el món. Macià ho aprofità per denunciar la manca de llibertat de Catalunya i es convertí en un heroi admirat per tothom.

El 1928 marxà a Amèrica a visitar els casals catalans. Com que no tenia permís per entrar a l'Argentina, amb una petita barca creuà el riu que separa aquest país de l'Uruguai i hi entrà clandestinament. Catalans i argentins, en saber-ho, li tributaren una rebuda apoteòsica. Les autoritats argentines al cap de pocs dies el detingueren i el tornaren a l'Uruguai. Però Macià, més tossut que ningú, hi tornà a entrar de la mateixa manera. La justícia argentina, al final, li donà la raó i pogué fer una gira —que seria triomfant— per tot el país. Una altra vegada el nom de Catalunya i l'opressió de què era objecte omplien els diaris.

El 1928, Macià formà a Cuba el Partit Separatista Revolucionari i, després d'anar a Nova York, tornà a Europa. Des de Brussel·les preparà una nova acció subversiva contra la dictadura, però no es pogué dur a terme. Un cop dimitit el dictador, molts exiliats pogueren tornar, però a Macià se li prohibí el retorn.

No obstant això, ell es frisava tant per ser al país que un bon dia féu una acció de les seves: amb un cotxe travessà tot França —territori que li era prohibit—, passà d'amagat la frontera espanyola i es presentà a Barcelona. Macià desafiava així les autoritats de Madrid. La policia no sabia què fer. Al final decidí de portar-lo a la frontera francesa i els gendarmes, al seu torn, el conduïren fins a la frontera belga. Amb aquesta acció, Macià enfervorí les masses del país.

El triomf

Quan tornà a Catalunya, la seva popularitat era immensa. Ja tothom l'anomenava "l'Avi". Aquesta popularitat, junt al fet d'haver sabut atreure les classes populars amb un programa socialment avançat, explica l'esclatant victòria d'Esquerra Republicana el 12 d'abril del 31. El partit presidit per Macià, que s'havia constituït feia tres setmanes, obtingué una gran majoria. Després del triomf, Macià féu un altre gest dels seus: anà a l'Ajuntament i al Palau de la Generalitat i hi proclamà la República Catalana. Per aclamació unànime, Macià n'era elegit President. Acabava de veure realitzat el somni de la seva vida. Aquell home perseguit i exiliat es convertia ara en la primera autoritat del nostre país. Tants anys de lluita, de persecució i exili havien donat el seu fruit.

A partir de llavors la història de la seva vida és la història del país: restabliment de la Generalitat, obtenció de l'Estatut, constitució del Parlament...

Quan el dia de Nadal de 1933 Macià morí, la tristesa envai el país, talment com si a cada llar hagués mort un familiar. El seu enterrament constituí la més gran manifestació de dol de la història de Catalunya.